

Van afval tot design

Haar dag kan niet meer stuk. Zojuist heeft ze een telefoontje gekregen dat haar producten in december als specials worden gepresenteerd op de FAB, een trendy modespektakel in de RAI. Een mooie opsteker, vindt Paula Pontes. En tegelijkertijd een erkenning voor het werk waar ze al vier jaar lang haar ziel en zaligheid in legt.

Paula Pontes is kunstenaar. Of preciezer gezegd: ontwerper. Haar specialiteit zijn tassen. Maar niet zomaar tassen. Alle exemplaren die haar atelier in Hengelo verlaten zijn uniek. Verschillend qua kleur en uitvoering. Toch hebben ze iets met elkaar gemeen: ze zijn stuk voor stuk gemaakt van industrieel afval. Restmateriaal, dat bij de productie van consumptiegoederen overblijft.

'En dat is nogal wat', weet Paula inmiddels. Haar atelier spreekt wat dat betreft boekdelen; het lijkt wel een staalkaart van de Nederlandse afvalberg. Keurig gerangschikt liggen er dozen vol kleurige franjes, die bij nadere beschouwing afgesneden randen van stoffen blijken te zijn. Aan de muur hangt een voorraad synthetisch materiaal waaruit kniebeschermers zijn gestanst, de entree wordt gemarkeerd door rollen vinyl, eens gebruikt voor billboards, en op de werktafel liggen zilverkleurige varen, ooit toegepast als kerstdecoratie.

Allemaal waardeloos materiaal, zo lijkt het. Maar niet voor Paula. Onder de vaardige handen van de geboren en getogen Portugees, die al achttien jaar in Nederland woont, veranderen ze namelijk in luxe tassen. Pure designontwerpen, die inmiddels in binnen- en buitenland veel bewondering en aftrek oogsten.

Werken met afvalmateriaal kan voor kunstenaars een uit nood geboren keuze zijn. Bij Paula was dat niet het geval, al stond haar tijdens haar modestudie aan de kunstacademie AKI niet direct het beeld voor ogen van een carrière in de recycling. Het idee groeide eigenlijk naarmate ze meer inzicht kreeg in het hele modegebeuren. 'Mode is een van de meest vervuilende branches die er bestaan', erkent ze ruiterlijk. 'Het levert schade op aan het milieu en het veroorzaakt een enorme berg overbodig afval.'

Volgens Paula Pontes spelen daarbij diverse factoren een rol. In de eerste plaats de productiemethode. 'Voor het printen van stoffen

worden verstoffen gebruikt, die belastend zijn voor het milieu. Om nog maar niet te spreken van de pesticiden bij het verbouwen van bijvoorbeeld katoen. Maar daarnaast speelt ook de toename van het aantal collecties een rol. Vroeger had je er twee per jaar, een zomer- en een wintercollectie, tegenwoordig zijn dat er al minimaal vier. Wie een beetje met de mode meedoet, koopt dus veel meer kleren en moet deze ook weer sneller afschaffen, wat extra rommel oplevert. Om de mode betaalbaar te houden heeft de productie plaats in lage-lonenlanden, doorgaans in het Verre Oosten. Nog afgezien van het feit dat vrouwen en kinderen daar vaak voor een hongerloon onder abominabele omstandigheden moeten werken, levert de afstand problemen op. De opdrachtgever kan er niet bij aanwezig zijn, waardoor er fouten worden gemaakt en kant-en-klare collecties moeten worden weggegooid.'

Paula kwam tenslotte tot de slotsom dat zij aan al deze vervuiling en verspilling niet mee wilde doen. Toen ze in 1996 haar eindexamencollectie samenstelde, koos ze dan ook bewust voor recyclingmateriaal. Ze lanceerde een herenlijn met broeken van afgedankte binnenbanden en een serie tassen. De collectie sloeg direct aan en al tijdens het examen druppelden de eerste bestellingen binnen. Niet lang daarna won ze ook nog eens de tweede prijs in een wedstrijd voor recyclingproducten in Seattle in de Verenigde Staten. De organisator van deze wedstrijd was zelfs zo enthousiast over haar tassen, dat hij als agent voor de Verenigde Staten wilde optreden en binnen de kortste keren rolden de bestellingen uit heel Amerika binnen. Haar bedrijfje, dat ging produceren onder de merknaam TUBE (Engels voor binnenband) had een vaste basis gekregen.

Voor Paula betekende dit dat ze op zoek moest naar nieuwe materialen. En waar kon ze die beter vinden dan op de stort. Zij dook dan ook letterlijk de afvalcontainers in. Matrassenfabrieken, stansbedrijven, stoffenfabrikanten, tentenateliers, ze spoorde ze op via Internet of de Gouden Gids. En in hegen van de tien keer werd ze er met open armen ontvangen. 'Bedrijven zijn maar wat blij als een kunstenaar hen van hun afval verlost. Het scheelt hun namelijk in de kosten van het storten.'

Expositie

Zondag wordt in Grafisch Atelier Twente aan de Walstraat 8 in Enschede een expositie geopend van werk van de Enschedese tassenontwerpster Paula Pontes. Van 30 september tot en met 30 oktober zal het publiek er kunnen kennismaken met haar kunstzinnige producten, waaronder tassen van kunstgras, van binnenbanden, van billboards en van allerlei ander industrieel afvalmateriaal. De expositie is van dinsdag tot en met zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur en op donderdag tot 21.00 uur geopend.

Van alles sleepte ze op die manier binnen. Van kleurige netten die aannemers bij verbouwingsprojecten gebruiken om voetgangers te beschermen tegen vallend puin tot lappen leer waar etiketten uit zijn gesneden en transparant plastic van (mislukte) ramen van tenten. 'Hier, vindt je dit geen schatje?' Paula zet een

Paula Pontes maakt naam met tassen van recyclingmateriaal

kleine tas op tafel. Klassiek van model, maar met een knalgroene kleur en een ruw uiterlijk. 'Gemaakt van kunstgras. Ik kwam langs een sportveld, waar ze juist bezig waren kunstgras te leggen en gelukkig hadden ze nog wat over.' Ze pakt een tweede tas. Fel blauw dit keer, met grappige, halfronde openingen. 'De halve maantjes die eruit zijn gehaald worden gebruikt bij het aanmeten van een kinderbeugeltje', legt de kunstenaar uit.

Het zijn op z'n zachtst gezegd bijzondere tassen. Ze horen dan ook thuis in de designcollectie, een serie die Paula Pontes eigenhandig maakt en waarin elke tas een ander model heeft. Ze vormen slechts een klein onderdeel van haar totale productie, die maar liefst vijf collecties per jaar omvat. In de commerciële lijn, zoals Paula het noemt, brengt ze jaarlijks honderden exemplaren op de markt, die hun weg naar het publiek vinden via speciaalzaken, galeries en musea. Voor deze lijn hanteert zij vijf of zes vrij strakke basismodellen: aktentassen, sporttassen, lp-tassen, schooltassen... Toch zijn ook hierin niet twee producten gelijk. 'Elke tas is een uitvinding. Ze mogen qua model overeenkomen, maar qua kleur of uitvoering zijn ze allemaal verschillend. En elke tas heeft weer een andere 'verrassing' onder de klep. De ene keer is dat een plastic beestje, de andere keer een grote strik of een bloem.'

Inmiddels heeft Paula zich verzekerd van de medewerking van 23 collega-kunstenaars, die hun specialiteit inzetten om het basismateriaal te verfraaien. De een bewerkt bijvoorbeeld witte vinyl met graffiti, de ander maakt er bloemen van en een derde beschildert ze met honden. Deze halffabrikaten worden door Paula weer bewerkt tot onderdelen, welke uiteindelijk in twee ateliers in Brabant worden geassembleerd tot tassen.

Nee, zij denkt er niet over de productie te verplaatsen naar lage-lonenlanden. Het zou regelrecht tegen haar principes ingaan. Het is immers juist het principe dat mode op geen enkele wijze schade mag veroorzaken, noch aan het milieu, noch aan degene die het fabriceert, dat ten grondslag ligt aan haar bedrijf. Bovendien is het nooit Paula's opzet geweest om een grootschalige tassenfabriek te runnen. 'Ik heb geen lol aan het produceren van 5000

tassen per jaar. Mij gaat het om het ontwerp. Om het spelen met kleuren en vormen, kneden, trekken en plakken van het materiaal. Ik belev meer plezier aan het maken van maattas op bestelling, waarin bijvoorbeeld persoonlijke spulletjes zijn verwerkt, zoals fotootje of een eerste tandje van een kind, dan aan het creëren van een massaproduct.'

Het is duidelijk. Paula Pontes blijft in de ene plaats ontwerpster. Ook al vinden haar tas inmiddels hun weg naar tal van landen, wa onder zelfs Japan, ze staart zich niet blind haar succes in deze ene specifieke branche. Ook op andere terreinen zet ze haar talen in. Zo ontwierp ze onlangs het interieur van loungecafé Rokade aan de Deldenerstraat in Hengelo. Het werd een supertrendy interieur met heldere kleuren. Recyclingmateriaal kwam er ditmaal niet aan te pas, in het kwamamen alleen nieuwe spullen. Maar Paula Pontes sluit niet uit dat ze bij eventuele volgende projecten wel gebruik zal maken van industrieel afval. 'Want echt', zegt ze, 'er is veel dat nog gebruikt kan worden. En zo moet dat het voor nieuw niet onderdoet.'

Wie meer wil weten over de tassencollectie van Paula Pontes kan terecht op <http://homepage.mac.com/wheerbaart/>. Voor informatie, studio, tel: 053-4344237 of e-mail: wheerbaart@mac.com.